

ingediend op **12-A** (2022-2023) – Nr. 2
15 november 2023 (2023-2024)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Philippe Muyters

over het advies

van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

over het begrotingsbeleid 2024
van de Vlaamse Gemeenschap

Documenten in het dossier:

12-A (2022-2023) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Steven Vandeput.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Philippe Muyters, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Veerle Geerinckx, Sarah Smeyers, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Stijn De Roo, Sofie Mertens;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout;
Thijs Verbeurgt.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting van het advies van de SERV over het begrotingsbeleid 2024 van de Vlaamse Gemeenschap	5
1.	Toelichting door Danny Van Assche, ondervoorzitter van de SERV.....	5
1.1.	Inleiding	5
1.2.	Macro-economische uitgangspunten	5
1.3.	Centrale beleidsaanbevelingen van de SERV	7
2.	Toelichting door Pim Verbunt, lid van de SERV-studiedienst	8
2.1.	Geactualiseerde begroting BA 2023	8
2.2.	Raming Vlaamse begroting 2024-2027	8
3.	Toelichting over de voortgang van het relanceplan Vlaamse Veerkracht door Tuur Verschueren, lid van de SERV-studiedienst.....	12
4.	Toelichting over de hervorming van het stabiliteits- en groeipact door Erwin Eysackers, lid van de SERV-studiedienst	13
4.1.	Afrondend commentaar bij de heractualisering van de begroting 2024-2027.....	13
4.2.	De hervorming van het Europese stabiliteits- en groeipact	13
5.	Conclusies van het SERV-advies door Danny Van Assche	14
II.	Tussenkomst van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed	15
1.	Meerwaarde van het SERV-advies	15
2.	Economische onzekerheid	15
3.	De centrale beleidsdoelstellingen van het begrotingsbeleid volgens de SERV	15
4.	Informatie over de rente-uitgaven	15
5.	Evolutie van de vastgoedmarkt.....	16
6.	Ontbrekende begrotingsdata	16
7.	Decretale invoering van de begrotingsinstrumenten	16
III.	Tussenkomsten	16
1.	Tussenkomst van Philippe Muyters.....	16
2.	Tussenkomst van Maurits Vande Reyde	17
3.	Tussenkomst van Anke Van dermeersch	17
4.	Tussenkomst van Thijs Verbeurgt	19
5.	Tussenkomst van Björn Rzoska	19

6.	Repliek van Erwin Eysackers	20
6.1.	Raming van de rente-uitgaven.....	20
6.2.	Impact Oosterweel en rentestijging op vorderingensaldo.....	20
6.3.	Investeringsdefinitie.....	21
6.4.	Bindende intra-Belgische afspraken	21
6.5.	SERV-rapport over de Vlaamse fiscaliteit.....	21
6.6.	Onderbenutting	21
6.7.	Vlaamse Veerkracht	21
6.8.	Oosterweel.....	21
6.9.	SERV-rapport over vijf jaar Vlaams begrotingsbeleid	21
7.	Repliek van Pim Verbunt	22
7.1.	Bijkomende begrotingsinformatie	22
7.2.	Verband tussen de laffercurve en de evolutie van de ontvangsten uit het verkooprecht.....	22
7.3.	Bruto-opcentiemen	22
8.	Repliek van Danny Van Assche	22
8.1.	De waarde van voorspellingen	22
8.2.	Onderbenutting	22
8.3.	Loonkostenhandicap.....	22
8.4.	Bindende intra-Belgische afspraken over het gezamenlijke begrotingsbeleid	23
8.5.	Dankwoord	23
9.	Repliek van minister Matthias Diependaele.....	23
9.1.	Rente-uitgaven	23
9.2.	Onderbenutting	23
9.3.	De ziekenhuisfactuur en de Vlaamse schuldnorm	24
9.4.	Samenwerkingsakkoord over de RRF-middelen	24
9.5.	Vastgoedmarkt en laffercurve.....	24
9.6.	Creatief boekhouden	25
9.7.	Aanrekening uitgaven relanceplan Vlaams Veerkracht	25
9.8.	Ramen bruto-opcentiemen	25
	Gebruikte afkortingen	26

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

Op 19 september 2023 hield de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie een bespreking over het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over het begrotingsbeleid 2024 van de Vlaamse Gemeenschap (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 12-A/1) met:

- minister Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed;
- Danny Van Assche, ondervoorzitter van de SERV;
- Erwin Eysackers, lid van de studiedienst van de SERV;
- Pim Verbunt, lid van de studiedienst van de SERV;
- Tuur Verschueren, lid van de studiedienst van de SERV.

Door de politieke actualiteit net voor het zomerreces werd de bespreking van het advies over de zomer getild, wat uiteraard impact heeft op de bespreking omdat ondertussen de economische parameters zijn gewijzigd en de onderhandelingen over de begroting 2024 op het punt stonden te beginnen.

De presentatie van de SERV is opgenomen als bijlage op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting van het advies van de SERV over het begrotingsbeleid 2024 van de Vlaamse Gemeenschap

1. Toelichting door Danny Van Assche, ondervoorzitter van de SERV

1.1. Inleiding

Danny Van Assche start zijn toelichting met het verontschuldigen van de voorzitter van de SERV.

Het advies dat zal worden toegelicht blijft grotendeels hetzelfde als het advies dat op 14 juli 2023 bij het Vlaams Parlement werd ingediend, maar de toelichting zal op bepaalde terreinen een aantal actualiseringen bevatten.

1.2. Macro-economische uitgangspunten

1.2.1. Opeenvolging van crisissen

In de afgelopen jaren ontwikkelde zich een reeks van opeenvolgende crisissen. De coronacrisis in 2020 heeft zich na een grote initiële schok in opeenvolgende op- en neerwaartse economische golven vertaald. Dankzij voornamelijk overheidssteuning en de inspanningen van de bedrijven bleek de aanvankelijk zeer negatief ingeschatte impact minder diepgaand dan gevreesd en werd die gevolgd door een sterke economische heropleving in 2021.

Al in het najaar van 2021 nam de inflatie toe, onder andere aangedreven door stijgende energieprijzen en aanvoerproblemen, met een duidelijk negatieve impact op de economische relance, terwijl eerder werd aangenomen dat 2022 een goed economisch jaar zou worden door de hoge groei in 2021.

Het jaar 2022 werd gekenmerkt door de inflatie- en energiecrisis, voornamelijk ontstaan door de inval van Rusland in Oekraïne. De economische bedrijvigheid vertraagde in de loop van het jaar door snel oplopende energieprijzen en de inflatie. De inflatie piekte in oktober (tot 13 procent op jaarbasis) en nam vervolgens gestaag af door snel dalende energieprijzen. Op jaarbasis groeide de economie met 3,2 procent in reële termen.

1.2.2. *Grote economische groeivertraging lijkt afgewend*

Vandaag lijkt de aanvankelijk verwachte grote groeivertraging van 2023 evenwel afgewend, door onder andere de sterke consumptie van de huishoudens. De koopkracht van de gezinnen werd op peil gehouden door voornamelijk het indexmechanisme en de energiesteun door de overheid.

De prognoses over de economische groei voor dit en volgend jaar werden recent wel naar beneden bijgesteld door het Federaal Planbureau. Het FPB raamt in september 2023 1 procent groei in 2023 en 1,3 procent in 2024, terwijl het FPB in juni 2023 respectievelijk 1,3 procent groei in 2023 en 1,6 procent in 2024 raamde.

1.2.3. *Grote onzekerheid blijft*

Talrijke indicatoren geven echter aan dat een economische heropleving binnen België nog helemaal niet gerealiseerd wordt. Het consumentenvertrouwen loopt licht terug in augustus en blijft onder zijn langetermijngemiddelde. De consumenten zijn pessimistischer over de macro-economische evolutie en vrezen een opflakking van de werkloosheid tijdens de volgende twaalf maanden, hoewel dat op basis van de huidige arbeidsmarkt onwaarschijnlijk lijkt. Over hun financiële situatie zijn de gezinnen meer optimistisch: ze hebben zowel hun verwachtingen over de eigen financiële situatie als hun spaarintenties opwaarts herzien.

Daarnaast moet worden gewezen op risico's voor de dalende concurrentiekracht van ondernemingen, zoals ook aangegeven werd in recente rapporten en analyses van de Nationale Bank van België. De loonkosten zijn in België in de afgelopen twee jaar sneller gestegen dan in de buurlanden. Bovendien ligt de gemiddelde energiefactuur van een onderneming nog altijd hoger dan twee jaar geleden, terwijl ook de grondstoffenprijzen aanzienlijk gestegen zijn.

De Europese Commissie heeft in haar landenrapport over België ('Spring Package 2023' van mei 2023) benadrukt dat het Belgische overheidstekort in de afgelopen jaren positief evolueerde (van min 5,5 procent bbp in 2021 naar min 3,9 procent bbp in 2022), voornamelijk door de afbouw van de crisismaatregelen (coronabeleid) en de Europese steun voor het omvangrijke relance- en investeringsprogramma (waaronder het relanceplan Vlaamse Veerkracht).

De begrotingsvooruitzichten op Belgisch niveau zouden de komende jaren bij ongewijzigd beleid verslechteren (een tekort van min 5,1 procent in 2023) naar een saldo altijd boven min 5 procent bbp in de komende jaren, dus ver verwijderd van de maximale doelstelling van min 3 procent.

De Europese Commissie kondigt aan dat in de lente van 2024 een buitengewoon-tekortprocedure geopend zal worden, als België in zijn begrotingsopmaak voor 2024 geen bijstellingen opneemt.

Die aanzienlijke begrotingstekorten zullen de al aanzienlijke Belgische schuldgraad de volgende jaren opnieuw doen toenemen bij ongewijzigd beleid, voornamelijk door de begrotingstekorten en de vergrijzingskosten. Bovendien stijgt de rente aanzienlijk.

1.2.4. *Landenspecifieke aanbevelingen*

De landenspecifieke aanbevelingen van de Europese Commissie voor het Belgische begrotingsbeleid (mei 2023) in de komende jaren vragen dat:

- de energiesteunmaatregelen tegen einde 2023 afgebouwd worden, zodat de ermee samenhangende besparingen het overheidstekort kunnen terugdringen. Bij eventuele hernieuwde stijgingen van de energieprijzen moeten de steun-

- maatregelen meer focus hebben, dus gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens en ondernemingen. De impact op de begrotingsevolutie moet beperkt blijven en de maatregelen moeten stimulansen voor energiebesparing in zich houden;
- een voorzichtig begrotingsbeleid gevoerd wordt, met name door de nominale stijging van de netto primaire uitgaven in 2024 te beperken tot maximaal 2 procent;
 - de overheidsinvesteringen op een hoog niveau in stand gehouden worden, inclusief een doeltreffende integratie van RRF-subsidies en andere EU-fondsen, om voornamelijk de groene en de digitale transitie ('the twin transition') te bevorderen;
 - voor de periode na 2024 een begrotingsstrategie van geleidelijke en duurzame consolidatie op middellange termijn gevoerd wordt, in combinatie met investeringen en hervormingen bevorderlijk voor een hoge en duurzame economische groei.

1.3. Centrale beleidsaanbevelingen van de SERV

De Vlaamse sociale partners hebben de afgelopen jaren – zowel tijdens de coronacrisis als de daaropvolgende inflatieopstoot en Oekraïne-crisis – altijd gepleit voor een evenwichtig begrotingsbeleid als antwoord op de economische en maatschappelijke uitdagingen waarmee Vlaanderen geconfronteerd wordt.

1.3.1. *Inzetten op duurzame economische groei*

De eerste centrale beleidsdoelstelling blijft: zo efficiënt mogelijk (blijven) inzetten op een duurzame economische groei. Die groei is geen doel op zich, maar noodzakelijk om budgettaire ruimte te creëren voor de beleidsprioriteiten.

Van cruciaal belang daarbij zijn de investeringen voor een groene en digitale transitie, het ondersteunen van de concurrentiepositie en innovatiecapaciteit van de Vlaamse economie en het versterken van het gezondheids- en welzijnsbeleid evenals van het arbeidsmarkt-, het onderwijs- en het vormingsbeleid.

In de context van de huidige economische groeivertraging, zoals recent geraamd door het Federaal Planbureau, is die eerste centrale beleidsdoelstelling relevanter dan ooit.

1.3.2. *Houdbare overheidsfinanciën*

De tweede centrale beleidsdoelstelling betreft de houdbaarheid van de Vlaamse overheidsfinanciën blijvend garanderen. Een uitgavennormering compatibel met het herziene Europese begrotingskader dat voldoende investeringen garandeert, en uitgavendoorlichtingen zoals ontwikkeld via de Vlaamse Brede Heroverweging, zijn daarbij cruciale instrumenten.

Daarbij moet blijvend ingezet worden op grondige hervormingen via bijkomende gerichte investeringen en strategische transitieën. Via systematische heroverwegingen en een focus op de kerntaken, eerder dan via lineaire maatregelen met mogelijk onbedoelde gevolgen voor het reguliere overheidsbeleid, moet de nodige budgettaire marge voor de beleidsprioriteiten gecreëerd worden.

2. Toelichting door Pim Verbunt, lid van de SERV-studiedienst

2.1. Geactualiseerde begroting BA 2023

2.1.1. *Macro-economische parameters*

De SERV heeft de actualisering van de begroting 2023 consequent vanuit de assumptie van ongewijzigd beleid uitgevoerd. De macro-economische parameters beschikbaar bij opmaak van de raming (Economische begroting 2023-2024 van 7 september 2023 van het Federaal Planbureau) zijn integraal toegepast om de Vlaamse ontvangsten en uitgaven van de BA 2023 te actualiseren (dia 4 van de presentatie).

De aangepaste begroting 2023 is gebaseerd op de Economische begroting van het FPB van februari 2023, terwijl de parameters achterliggend aan de SERV-raming in het advies over de begroting 2024 afkomstig zijn van de economische vooruitzichten van juni 2023 van het FPB.

In 2023 zouden de inflatie (4,4 procent) en de gezondheidsindex (4,7 procent) volgens de laatste ramingen ongeveer op de cijfers gehanteerd bij de aangepaste begroting 2023 uitkomen (respectievelijk min 0,1 en 0,1 procentpunt). In de FPB-prognose van juni 2023 (gehanteerd in het initiële SERV-advies over de begroting 2024 van juli 2023) vielen de inflatie en de gezondheidsindex dan weer lager uit dan bij de begrotingsaanpassing 2023 (respectievelijk min 0,6 en min 0,3 procentpunt).

De reële bbp-groei (1,0 procent) zou op hetzelfde niveau uitkomen als het cijfer gehanteerd bij de begrotingsaanpassing 2023. Ten opzichte van de economische vooruitzichten van juni 2023 van het FPB zou de groei wel 0,3 procentpunt lager liggen en wordt er iets (0,1 procentpunt) meer inflatie verwacht.

Zulke grote verschillen op maar enkele maanden tijd illustreren dat vandaag de onzekerheid over de macro-economische ontwikkelingen in Vlaanderen, België en Europa groot blijft.

2.1.2. *Begrotingsresultaat 2023*

Het ESR-begrotingssaldo bedraagt in de SERV-raming van september 2023 voor 2023 min 3,23 miljard euro (min 5,7 procent van de ontvangsten), of 161 miljoen euro negatiever dan het resultaat bij de aangepaste begroting 2023. Conform de begrotingsdoelstellingen van de Vlaamse Regering bedraagt het begrotingstekort 2,13 miljard euro (min 3,8 procent van de ontvangsten).

De verslechtering van het saldo met 161 miljoen euro ten opzichte van de BA 2023 is het gevolg van 26 miljoen euro meeruitgaven (hogere inflatie) en 135 miljoen euro minderontvangsten. De minderontvangsten betreffen in essentie een methodologische bijstelling aan de bruto-opcentiemen (zoals toegelicht in het advies), naast kleinere elementen.

2.2. Raming Vlaamse begroting 2024-2027

2.2.1. *Uitgangspunten bij de raming 2024-2027*

Er werd vertrokken van de data in de laatste meerjarenraming 2022-2027 (oktober 2022).

De volgende parameters worden geactualiseerd:

- voor 2023 worden de economische parameters van de economische begroting van het Federaal Planbureau van juni 2023 gehanteerd;
- voor 2024 wordt gekeken naar de economische begroting van het Federaal Planbureau van september 2023;
- voor 2025-2027 wordt gekeken naar de economische begroting van het Federaal Planbureau van juni 2023.

De ontvangsten uit de gewestbelastingen liggen in 2024 467 miljoen euro lager. In essentie wordt dat verklaard door een terugval in de ontvangsten van het verkooprecht (min 513 miljoen euro). De SERV-raming van het verkooprecht behoudt het in de BA 2023 verwachte lagere gemiddelde tarief en gaat daarnaast uit van een beperkter volume aan transacties en een meer beperkte prijsevolutie. Het lagere gemiddelde tarief is het gevolg van een verschuiving in de verhouding aankopen eigen woning versus aankopen van andere woningen die vallen onder het hogere tarief (van gemiddeld 5,6 procent naar 5,1 procent).

Bij de raming van de ontvangsten uit het verkooprecht in het advies over de begroting 2024 vertrekt de SERV van een ING-studie van maart 2023 voor de verwachte evolutie van het prijseffect op de vastgoedmarkt in de komende jaren.

Die SERV-actualisering van de begroting vertrekt van de in augustus 2023 geactualiseerde versie van de ING-studie. ING verwacht dat de stijging van de huizenprijzen de komende jaren verder zal afkoelen. In zijn raming 2024-2027 gaat de SERV uit van hetzelfde lagere gemiddelde tarief voor het verkooprecht (5,1 procent) en een herneming van de markt (volume-effect).

Het onderbenuttingspercentage (het gemiddelde van de vorige twee gerealiseerde onderbenuttingspercentages) stijgt in 2023 naar 2,41 procent en dat percentage trekt de SERV door in zijn meerjarenraming. De verwachte onderbenutting in 2024 stijgt zo met 222 miljoen euro in vergelijking met wat verwacht werd bij de meerjarenraming.

De uitgaven voor Vlaamse Veerkracht werden herraamd omdat de vorige cijfers nog gebaseerd waren op een gedateerde vereffeningskalender. Die werd vervangen door een bijlage bij de algemene toelichting BA 2023 die gebaseerd is op de laatste rapportering over de uitvoering van Vlaamse Veerkracht. De ontvangsten uit de RRF voor Vlaamse Veerkracht worden op dezelfde manier berekend door de SERV als bij de begrotingsaanpassing 2023. Vlaanderen heeft recht op iets meer dan 41 procent van de Belgische inkomsten uit de RRF.

Er zijn geen actualisering van de rente-uitgaven bij gebrek aan informatie daarover in de meerjarenraming 2022-2027. Die hield rekening met een belangrijke stijging van de rentevoeten maar ondertussen zijn vrij recent de rentevoeten nog hoger gestegen dan de gehanteerde in de meerjarenraming 2022-2027. De SERV heeft in zijn advies dan ook opgeroepen de schuld- en rentevolutie beter te documenteren gezien hun groeiende belang binnen de Vlaamse begroting en het Europese budgettaire normenkader.

Ook voor Oosterweel werd geen actualisering opgenomen, hoewel ook daar (zoals bij de rente-uitgaven) hogere vereffeningskredieten mogen worden verwacht gezien de stijgende vastleggingskredieten (er werden 1 miljard euro VAK en 180 miljoen euro VEK extra ingeschreven bij de BA 2023) en die wegen op het voorde-ringensaldo.

Verder ging men uit van de assumptie van ongewijzigd beleid.

2.2.2. *Gehanteerde macro-economische parameters 2024-2027*

De spreker toont een tabel met de gehanteerde macro-economische parameters 2024-2027 (dia 6).

In 2023 zouden de inflatie- en de gezondheidsindex volgens de laatste ramingen lager uitvallen dan de cijfers gehanteerd bij de ingediende begroting 2023 (respectievelijk min 2,1 en min 2,3 procentpunt).

In 2024 zouden de consumentenprijsindex en de gezondheidsindex dan weer respectievelijk 2,3 en 2,5 procentpunt hoger liggen dan geraamd bij de meerjarenraming. De Economische begroting van september 2023 van het FPB bevat geen gegevens over de periode na 2024.

Voor de actualisering van de begroting in de periode 2025-2027 neemt de SERV daarom de parameters uit de economische vooruitzichten van juni 2023 van het FPB over (gehanteerd in het advies van de SERV over de begroting 2024 gepubliceerd in juli 2023).

Volgens deze laatste prognose zouden de inflatie en de gezondheidsindex ook in deze jaren beperkt toenemen ten opzichte van de meerjarenraming. Gecumuleerd in de periode 2022-2027 liggen de inflatie- en gezondheidsindex in deze SERV-actualisering van de begroting respectievelijk 0,9 en 0,8 procentpunt hoger dan in de meerjarenraming 2022-2027.

Ten opzichte van enkele maanden geleden wordt een hogere inflatie verwacht: in de economische vooruitzichten van juni 2023 van het FPB (SERV-advies over de begroting 2024) lagen de gecumuleerde inflatie- en gezondheidsindex respectievelijk 0,4 en 0,3 procentpunt lager dan bij de meerjarenraming 2022-2027.

De Economische begroting van september 2023 van het FPB gaat uit van een reële bbp-groei van 1 procent in 2023 en 1,3 procent in 2024. Ten opzichte van de raming van het FPB van juni 2023 betekent dat gecumuleerd 0,6 procent minder groei. Ten opzichte van het bbp-niveau in de meerjarenraming ligt het reële bbp gecumuleerd in de periode 2022-2027 wel nog altijd 1,0 procentpunt hoger.

2.2.3. *Resultaat herraming Vlaamse begroting 2024-2027*

In de SERV-actualisering zou het tekort op de begroting 2024 bij ongewijzigd beleid 2,02 miljard euro (min 3,5 procent van de ontvangsten) bedragen (dia's 7 en 8). Het begrotingstekort is daarmee 104 miljoen euro negatiever dan het resultaat in de meerjarenraming 2022-2027.

Conform de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse Regering komt het begrotingstekort in het laatste jaar van de huidige zittingsperiode neer op min 1,12 miljard euro (min 1,9 procent van de ontvangsten).

De Vlaamse ontvangsten zouden volgend jaar in verhouding sterker terugvallen (min 406 miljoen euro) dan de Vlaamse uitgaven (min 80 miljoen euro), altijd vergeleken met de meerjarenraming van 2022-2027.

De ontvangsten uit de gewestbelastingen liggen 467 miljoen euro lager. In essentie wordt dat verklaard door een terugval in de ontvangsten van het verkooprecht (min 513 miljoen euro).

Het onderbenuttingspercentage (het gemiddelde van de vorige twee gerealiseerde onderbenuttingspercentages) stijgt in 2023 naar 2,41 procent en dat percentage trekt de SERV door in de meerjarenraming. De verwachte onderbenutting in 2024

stijgt zo met 222 miljoen euro in vergelijking met wat verwacht werd bij de meerjarenraming 2022-2027.

In de eerste jaren van de volgende zittingsperiode zou het ESR-begrotingssaldo in de SERV-raming bij ongewijzigd beleid jaar na jaar verbeteren, op basis van de vandaag beschikbare gegevens: van min 1,62 miljard euro in 2025 (plus 406 miljoen euro ten opzichte van 2024), naar min 703 miljoen euro in 2026 (plus 914 miljoen euro ten opzichte van 2025) tot een begroting (vrijwel) in evenwicht met min 74 miljoen euro in 2027 (plus 629 miljoen euro ten opzichte van 2026) (dia 8).

De Vlaamse Regering stelde zichzelf tot doel om tegen 2027 een begroting in evenwicht te realiseren (conform haar eigen definitie van begrotingssaldo). In de SERV-raming zou dat streefdoel een jaar vroeger gerealiseerd kunnen worden, met een geraamd tekort van min 20 miljoen euro bij ongewijzigd beleid in 2026.

2.2.4. Verklaring verbetering saldo 2025-2027

De significante verbeteringen van het begrotingssaldo zijn maar ten dele een gevolg van de SERV-bijstellingen. Ten opzichte van de meerjarenraming 2022-2027 verbetert het begrotingssaldo (conform de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse Regering) met 198 miljoen euro in 2025, met 273 miljoen euro in 2026 en met 325 miljoen euro in 2027.

Een belangrijk deel van de verbetering van de vorderingensaldo's zit dus al vervat in de laatste meerjarenraming 2022-2027 en zijn voor een deel het gevolg van eerdere beslissingen van de Vlaamse Regering.

De verbeteringen van het begrotingssaldo in de SERV-raming voor de periode 2025-2027 worden verklaard door verschillende factoren. De belangrijkste verklaringen uit het SERV-advies over de begroting 2024 worden kort herhaald.

Ten eerste speelt het positieve effect van de hogere economische groei op de Vlaamse ontvangsten (plus 1,0 procentpunt gecumuleerd in de periode 2022-2027 via BFW-dotaties, bruto-opcentiemen en een beetje gewestbelastingen).

Ten tweede wordt de inflatie 0,9 procentpunt hoger geraamd dan in de meerjarenraming 2022-2027. Een inflatiestijging is gunstig voor het Vlaamse begrotingssaldo omdat de inkomsten sneller stijgen dan de uitgaven.

Ten derde liggen de demografische parameters gehanteerd in de SERV-actualisatie van de begroting vanaf 2025, hoger (relevant voor enkele belangrijke BFW-dotaties, zoals de stijging van het aantal plus 80-jarigen, 0-tot-en-met-18-jarigen enzovoort), in vergelijking met de parameters gehanteerd in de laatste meerjarenraming 2022-2027.

Ten vierde impliceert het hogere onderbenuttingspercentage een positieve bijstelling van het saldo met ongeveer 230 miljoen euro.

De spreker herhaalt ten slotte de onvolledige en onzekere elementen in de SERV-raming voor 2024-2027. Zo wordt de bijkomende impact van de te verwachten toekomstige rentestijgingen op de rente-uitgaven niet meegenomen, wat eveneens geldt voor in de BA 2023 sterk toegenomen vastleggingskredieten voor Oosterweel (die zich in 2024 en volgende jaren in bijkomende VEK-uitgaven zullen vertalen). In de realiteit brengen beide elementen hogere uitgaven met zich mee, met dus een negatieve impact op het vorderingensaldo.

Daarnaast gaat de SERV-raming van het verkooprecht niet uit van een herstel van het gemiddelde tarief van 5,1 procent (BA 2023) naar 5,6 procent (BO 2023 en meerjarenraming). Als het gemiddelde tarief zich in 2024 zou herstellen naar het niveau van de laatste meerjarenraming zouden de ontvangsten in de SERV-raming 254 miljoen euro hoger liggen. Tegen 2027 zou dit bedrag oplopen tot 296 miljoen euro.

2.2.5. *Raming evolutie Vlaamse schuld 2024-2027*

De Vlaamse geconsolideerde schuld groeide de afgelopen jaren sterk aan door de aanzienlijke begrotingstekorten, van 20,02 miljard euro in 2019 naar 33,44 miljard euro in 2022 (exclusief de ziekenhuisschuld die werd overgenomen van de federale overheid).

Daarmee ligt de Vlaamse schuldratio (schuld uitgedrukt in percentage van de Vlaamse ontvangsten) in 2022 (63,6 procent) nog net onder de schuldratiodrempel van de Vlaamse Regering (65 procent).

Dit jaar zou de schuld in de SERV-raming aangroeien tot 39,26 miljard euro (exclusief ziekenhuisschuld), waardoor de schuldratio (69,2 procent) boven die drempel zou uitkomen.

In de SERV-raming zou de Vlaamse schuld tegen 2027 verder aangroeien tot 49,30 miljard euro, of 903 miljoen euro lager dan het niveau in de meerjarenraming 2022-2027. De schuldgraad zou toenemen van 63,6 procent in 2022 tot 78,5 procent van de ontvangsten in 2027.

De Vlaamse rente-uitgaven zullen de komende jaren ook sterk stijgen en zouden in 2027 conform de meerjarenraming 2022-2027 uitkomen op 1,28 miljard euro, of 2,0 procent van de ontvangsten. Bij de uitvoering van de begroting 2022 bleken de rente-uitgaven uit te komen op 456 miljoen euro, of 0,9 procent van de ontvangsten. De ramingen van de rente-uitgaven 2022-2027 houden nog geen rekening met de recent gestegen rentevoeten.

Het belang van de schuldevolutie is vandaag al groot, gezien de oplopende schuld en de stijgende rentevoeten. In de toekomst zal de schuldevolutie bovendien een centrale rol spelen in de Europese begrotingsopvolging. De SERV roept op om de geraamde schuld- en rente-evolutie ook in de meerjarenramingen meer gedetailleerd te documenteren, zodat de lezer een groter inzicht kan verwerven in de jaarlijks te verwachten dynamiek van de schuldevolutie in de komende jaren. Elementen die daarbij kunnen geëxpliciteerd worden zijn: de verwachte opname van nieuwe schuld, de afgebouwde schuld inclusief de impliciete rentevoet, en dergelijke meer.

3. Toelichting over de voortgang van het relanceplan Vlaamse Veerkracht door Tuur Verschueren, lid van de SERV-studiedienst

In totaal raamt de SERV volgens *Tuur Verschueren* de ESR-uitgaven voor Vlaamse Veerkracht bij uitvoering van de begroting 2022 op 970,8 miljoen euro.

Uit de uitvoering van de begroting 2022 kan de aard van alle bestedingen afgeleid worden, wat ook geldt voor de Vlaamse Veerkrachtuitgaven (dia 12).

Investeringsuitgaven bedragen 56 procent (548,1 miljoen euro) van de Vlaams Veerkrachtuitgaven. De meerderheid (59 procent) daarvan betreft de ondersteuning van investeringen door derden (321,3 miljoen euro), de eigen directe investeringen betreffen 41 procent (226,8 miljoen euro).

Bijna een vierde van de ESR-uitgaven via Vlaamse Veerkracht betreft subsidies aan onder andere ondernemingen, lokale besturen en andere organisaties buiten de overheid (226,2 miljoen euro), terwijl 7 procent van de Vlaamse Veerkrachtuitgaven besteed wordt aan de werking van de overheid. 13 procent of 127 miljoen euro betreft overige ESR-uitgaven.

Die vaststellingen beklemtonen het belang van de investeringsondersteuning en een goede rapportering daarover. De Vlaamse sociale partners zijn dan ook tevreden dat het Vlaams Parlement begin dit jaar eenparig besliste om jaarlijks de investeringscijfers te rapporteren conform de uitgebreide investeringsdefinitie, dus inclusief middelen voor de ondersteuning van investeringen door derden.

4. Toelichting over de hervorming van het stabiliteits- en groeipact door Erwin Eysackers, lid van de SERV-studiedienst

4.1. Afrondend commentaar bij de heractualisering van de begroting 2024-2027

Vooraleer in te gaan op de hervorming van het Europese stabiliteits- en groeipact wil *Erwin Eysackers* benadrukken dat de net voorgestelde heractualisering voor de begroting 2024-2027 die de SERV in september 2023 doorvoerde (aanpassing van de data beschikbaar in juni 2023 die werden verwerkt in het rapport 2024), beperkt van omvang is.

De wijzigingen beperkten zich tot de impact van de economische parameters en het verwerken van bijkomende informatie. Er moet wel gewezen worden op een aantal specifieke elementen. Zo werd bijvoorbeeld voor Oosterweel 1 miljard euro VAK ingeschreven die tot uitgaven (VEK) zullen leiden, maar momenteel is nog niet bekend wanneer die uitgaven tot stand zullen komen. Die uitgaven zijn dus niet verwerkt in de raming van het begrotingsaldo voor de jaren 2024-2027 van de SERV.

Over de rente-uitgaven: de SERV beschikt niet over de betalings- en herfinancieringskalender van de schuld van de Vlaamse Gemeenschap. Dat gaat over twee elementen. Welke huidige leningen (en de gehanteerde rentevoet) lopen de komende jaren af? En hoe groot zijn de nieuwe financieringen die aangegaan worden? Dat maakt het moeilijk de impact van de rentestijging voor de komende jaren gedetailleerd te ramen.

Het niet-meenemen van die twee extra uitgaven in de SERV-raming voor de komende jaren heeft een positieve impact op het door de SERV berekende vorderingsaldo.

4.2. De hervorming van het Europese stabiliteits- en groeipact

De hervorming van het Europese stabiliteits- en groeipact vormt een grote uitdaging.

De Europese Commissie heeft haar voorstellen voor de herziening van het Europese begrotingsraamwerk in maart 2023 op hoofdlijnen gepresenteerd. Vandaag wordt verwacht dat de gehele herziening tegen het einde van 2023 afgerond wordt. De doelstellingen van de voorgestelde aanpassingen komen voor de EC in essentie neer op eenvoudiger en meer haalbare begrotingsregels, een sterker nationaal eigenaarschap onder meer door sterker rekening te houden met de landenspecifieke context en een betere handhaving van de begrotingsregels.

In het oude SGP waren de begrotingsregels inderdaad te complex. De keuze voor eenvoudiger regels lijkt logisch. Bovendien was de handhaving inderdaad problematisch.

Ook een duurzame economische groei via investeringen en hervormingen werd te weinig door de begrotingsregels gestimuleerd.

De vorm en inhoud van het toekomstige begrotingskader vereisen uiteindelijk een politieke keuze, finaal te bepalen door de Europese Raad en het Europese Parlement.

De budgettaire plannen van de Europese lidstaten moeten daarbij ingepast worden in een meerjarig genormeerd referentietraject, met als focus de houdbaarheid van de (gezamenlijke) overheidsschuld.

Er wordt een onderscheid tussen landen gemaakt naar de risico's voor de schuld-evolutie: landen met een hoge overheidsschuld (zoals België) zullen daarbij een strikter begrotingspad moeten volgen dan landen met gemiddelde of lage risico's voor hun schuldevolutie. Voor België relevante elementen zijn een hoog overheids-tekort, blootstelling aan stijgende rentevoeten in combinatie met een hoge schuld en een hoge en stijgende vergrijzingskost.

Naast het schuldniveau en het te realiseren begrotingstraject op Belgisch niveau is voor Vlaanderen en de andere gewesten en gemeenschappen een tweede vraag van minstens even groot belang: hoe zullen die inspanningen op Belgisch niveau over het federale niveau, de gewesten en gemeenschappen en de lokale besturen verdeeld worden?

Daarvoor moeten meerjarige begrotings- en schuldtrajecten per overheid afgesproken worden en moet een manier gevonden worden om het niet of slechts gedeeltelijk realiseren van afspraken uit voorgaande jaren te laten corrigeren door de betrokken overheid, rekening houdend met eventuele uitzonderlijke economische omstandigheden.

In de visie van de SERV is het aangewezen dat de Vlaamse Regering een eigen begrotingspad ontwikkelt om de Vlaamse schuldgraad te laten evolueren naar een houdbaar schuldobjectief, bij voorkeur binnen het Belgische afsprakenkader.

Analoog aan zijn oproep in het evaluatierapport over de initiële begroting 2023 (januari 2023) pleit de SERV voor een interfederale consensus over een realistische doelstelling voor het te bereiken schuldniveau op middellange termijn, inclusief bindende afspraken tussen de federale overheid en de deelstaatregeringen over de bijdrage van elkeen tot het behalen van het schuldniveau en het tijdpad om het te bereiken. Inspanningen moeten rekening houden met de economische conjunctuur en de noodzaak om voldoende budgettaire ruimte te hebben voor investeringen, onder meer in het kader van de klimaattransitie.

De SERV benadrukt dat voorafgaand ook bindende afspraken gemaakt moeten worden over wat er gebeurt wanneer de begroting van een overheid de afgesproken doelstelling niet realiseert. Alleen op die wijze is het immers mogelijk het begrotings- en schuldtraject op het gezamenlijke Belgische niveau te garanderen en de Europese afspraken na te komen.

5. Conclusies van het SERV-advies door Danny Van Assche

Danny Van Assche rondt de toelichting bij het SERV-advies af.

De economische groeivertraging lijkt afgewend, maar grote onzekerheid blijft. In de laatste prognose van het FPB zou de inflatie tegen 2024 gecumuleerd met meer dan 1 procentpunt toenemen, terwijl de reële economische groei 0,6 procentpunt lager zou uitvallen ten opzichte van nog maar enkele maanden geleden. Zulke grote verschillen op maar enkele maanden tijd illustreren dat vandaag de

onzekerheid over de macro-economische ontwikkelingen in Vlaanderen, België en Europa groot blijft.

Op korte termijn verslechteren de economische en budgettaire vooruitzichten. De begrotingstekorten verslechteren in het huidige en volgende begrotingsjaar bij ongewijzigd beleid met ongeveer 100 à 150 miljoen euro vergeleken met de begrotingsaanpassing 2023 en de meerjarenraming 2023-2027.

Op iets langere termijn (2025-2027) zijn de budgettaire vooruitzichten wel gunstiger. De Vlaamse Regering stelde zichzelf tot doel om tegen 2027 een begroting in evenwicht te realiseren (conform haar eigen definitie van het begrotingssaldo). In de SERV-raming zou dat streefdoel een jaar vroeger gerealiseerd kunnen worden, met een geraamd tekort van 20 miljoen euro bij ongewijzigd beleid in 2026.

De centrale beleidsdoelstellingen van het begrotingsbeleid blijven voor de SERV:

- een duurzame economische groei stimuleren; en
- die combineren met houdbare overheidsfinanciën.

Wat de door Erwin Eysackers toegelichte Europese begrotingsopvolging betreft mag de Vlaamse overheid de impact van die hervorming niet onderschatten. Dwingende afspraken met andere overheden binnen België over het budgettaire traject zijn wenselijk, stelt de SERV-ondervoorzitter.

II. Tussenkomst van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

1. Meerwaarde van het SERV-advies

Minister *Matthias Diependaele* dankt de SERV-delegatie voor de toelichting. De SERV-rapporten hebben onder meer de meerwaarde dat ze de Vlaamse Regering op een andere manier naar het begrotingswerk laten kijken.

2. Economische onzekerheid

De oefening van de SERV-studiedienst om haar rapport van juni 2023 te actualiseren wijst er bovendien op hoe moeilijk het momenteel is om economische vooruitzichten te ramen en dus ook hoe moeilijk het is om correct te begroten. De huidige onzekerheid over de economische vooruitzichten is mee ingegeven door geopolitieke onzekerheden. De vraag is hoelang dat nog gaat duren en wanneer men opnieuw zal kunnen terugkeren naar meer betrouwbare economische lange-termijnvoorspellingen.

3. De centrale beleidsdoelstellingen van het begrotingsbeleid volgens de SERV

De Vlaamse Regering is het ook eens met de uitgangspunten van de SERV. Met name een evenwicht vinden tussen de Vlaamse maatschappelijke noden en houdbare overheidsfinanciën.

4. Informatie over de rente-uitgaven

De SERV vraagt om meer inzicht te krijgen in de berekening van de rente-uitgaven en dat zegt de minister toe. Ook het Rekenhof heeft die vraag al gesteld en de toezegging gekregen.

5. Evolutie van de vastgoedmarkt

Wat de onzekerheid op de vastgoedmarkt betreft, stelt de minister dat voor 2024 met een terugval van 690 miljoen euro aan minderontvangsten wordt gerekend ten opzichte van de meerjarenraming 2023-2028. In 2021 of 2022 deed zich net het omgekeerde voor met 600 miljoen euro meerinkomsten.

Volgens sommigen heeft de ECB met haar tiende renteverhoging haar plafond bereikt. De vraag blijft of dat zo is. Een vraag is ook in welke mate het rentebeleid van de ECB de inflatie zal intomen. De inflatieramingen blijven boven 2 procent.

Wat het vastgoed betreft, wordt verwacht dat gezinnen die op zoek zijn naar een eerste woning de aankoop zullen uitstellen maar niet afstellen. Daardoor wordt een gedeeltelijk herstel van de vastgoedmarkt verwacht. Investeerders zullen vermoedelijk de neiging hebben meer dan voorheen hun investeringen buiten de vastgoedmarkt te zoeken waardoor er kapitaal voor de vastgoedmarkt verloren dreigt te gaan. Het blijft moeilijk in te schatten.

6. Ontbrekende begrotingsdata

Wat de ontbrekende begrotingsdata betreft, verwijst de minister naar de meerjarenraming 2024-2029 die over een maand wordt ingediend.

7. Decretale invoering van de begrotingsinstrumenten

Tot slot benadrukt de minister de decretale invoering van de begrotingsinstrumenten (meerjarenramingen, uitgaventoetsingen, heroverwegingen, uitgavennorm) die als handvaten dienen om vat te krijgen op het begrotingsbeleid. De minister denkt ook aan de inspanningen – in samenspraak met het parlement – om de leesbaarheid van de begroting te verhogen.

III. Tussenkomen

1. Tussenkomen van Philippe Muyters

Philippe Muyters bedankt de SERV voor de heractualisering van het begrotingsadvies voor 2024. Dat maakt – gezien het tijdstip net voor de Vlaamse Regering de knopen doorhakt over de begroting 2024 – de bespreking nog een stuk interessanter.

De spreker heeft vier vragen of bedenkingen:

- Aan SERV-ondervoorzitter Danny Van Assche stelt hij een vraag over de verslechtering van de concurrentiehandicap voor de bedrijven door de automatische loonindexering (eerst werd die in de pers op 4,6 procent geschat, later op 2 procent). Hoe schat de SERV de vertraging van de verslechtering van de concurrentiehandicap momenteel in?
- Hij stelt aan de SERV een vraag tot verduidelijking over welke informatie ontbreekt in de meerjarenraming om de evolutie van de rente-uitgaven beter te kunnen inschatten. Volstaat de informatie niet die in het rapport Kas-, schulden waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap in 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 32/1) is opgenomen? Wat is er nog nodig naast de informatie over de gemiddelde looptijd, de aflossingskalender en het overzicht van de uitstaande schuldinstrumenten?
- Heeft hij het goed begrepen dat het structurele begrotingsevenwicht in 2026-2027 wordt bereikt, zelfs met de huidige onzekerheid over de economie en het meerekenen van de meeruitgaven voor Oosterweel en rente-uitgaven?

- Als voorzitter van de parlementaire werkgroep Leesbaarheid van de begroting is hij blij met de waardering van de SERV voor de parlementaire beslissing over de aanvaarding van de brede investeringsdefinitie. Die laat ook internationale vergelijkingen van de Vlaamse inspanningen ter zake toe. Hij benadrukt dat ook de SERV, naast anderen, daartoe zijn steentje heeft bijgedragen.

2. Tussenkoms van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde dankt allereerst de SERV voor het rapport.

Hij zegt al een tijdje op het rentethema te werken via verschillende parlementaire vragen. Hij verwijst naar de groei van de schuld en de onvoorspelbaarheid van het rentebeleid van de ECB die het moeilijk maken in te schatten hoe de rente-uitgaven gaan evolueren en welke impact zij kunnen hebben op de structurele begrotings-uitgaven.

Daarom stelt hij de vraag naar verduidelijking over de mogelijkheden om de evolutie van de toekomstige rente-uitgaven beter in te schatten. Dat die informatie niet op maandelijkse basis moet worden vrijgemaakt, lijkt hem begrijpelijk omdat dat te veel afhangt van de precieze timing van vooral investeringsuitgaven. Maar hij is blij met de toezegging van de minister om na te gaan hoe men het parlement beter kan informeren. Hij oppert in dat verband dat het schuldcomité een voorstel kan uitwerken om het parlement en de SERV op een structurele wijze beter over de rente-uitgaven te informeren.

Een tweede vraag betreft de Belgische interfederale begrotingsafspraken die zullen moeten worden gemaakt om te voldoen aan de voorwaarden in het kader van het SGP. Voor de spreker kan het niet langer dat de afspraken daarover keer op keer worden geschonden. Het is van belang dat alle entiteiten van de nv België zich daaraan houden. Door de SERV werd bij de toelichting gepleit voor bindende afspraken en handhaving van de afspraken. De spreker vraagt aan de SERV of de raad ter zake suggesties heeft om de bindende afspraken binnen België af te dwingen. Hij wijst erop dat de leden van de SERV goede contacten hebben in de andere landsdelen en misschien heeft men bij de SERV dan ook zicht op hoe men daar in de andere landsdelen naar kijkt.

Een derde vraag betreft de vraag hoe het staat met het aangekondigde rapport van de SERV over de Vlaamse fiscaliteit. Wanneer wordt dat rapport gepubliceerd?

3. Tussenkoms van Anke Van dermeersch

Ook *Anke Van dermeersch* bedankt de SERV voor zijn rapport en deelt de mening van de minister dat de kijk van de SERV op het begrotingsbeleid anders is, en volgens haar ook breder dan die van de regering.

Zij herhaalt de twee doelstellingen die de SERV hanteert om het begrotingsbeleid te evalueren en onderschrijft die ook. De Vlaamse Regering zegt die doelstellingen ook te onderschrijven maar heeft in de praktijk de grootste moeite om die doelstellingen ook maar enigszins te benaderen. Zij verwijst daarvoor naar de tekorten en de schuldopbouw van de laatste jaren, hoewel de Vlaamse Regering volgens haar kon genieten van een inflatiebonus van 2 miljard euro, maar die niet werd gebruikt om de tekorten terug te dringen maar werd uitgegeven.

Het rapport van de SERV slaat op de begrotingsopmaak 2024. Zij gaat graag dieper in op de analyse van de SERV dat er rekening kan worden gehouden met een hoger onderbenuttingspercentage. Dat laatste laat toe makkelijker het beoogde voorde-ringensaldo te bereiken. Daarbij wordt gemakshalve niet al te veel rekening gehouden met de onzekere economische vooruitzichten die mogelijk roet in het eten

zullen gooien en het beoogde begrotingsevenwicht in 2026-2027 nog kunnen doorkruisen.

Ze verwijst daarbij naar de onzekerheid of de ontvangsten uit het verkooprecht zullen heropleven en in welke mate de rente-uitgaven zullen groeien. Verder wijst ze op de moeilijkheid om de inflatie terug te dringen zonder de economische groei te fnuiken; terwijl de meerjarenramingen uitdrukkelijk uitgaan van economische groei de volgende jaren.

Opmerkelijk is ook dat bij de berekening van de schuldgraad van de Vlaamse overheid door de SERV geen rekening wordt gehouden met de schuld voor de ziekenhuizen die de Vlaamse overheid van de federale overheid heeft geërfd. Die werkwijze is volgens de spreker niet correct. Als men dat wel doet, belooft de schuldgraad in 2023 68,5 procent en in 2027 84 procent. Zij hoopt dat men ophoudt met de realiteit te vertekenen.

Wat de voortgang van de Vlaamse Veerkracht betreft heeft de ze in het SERV-rapport gelezen dat 56 procent van de uitgaven betrekking heeft op investeringen. Ze vraagt zich af of 44 procent dan naar lopende uitgaven is gevloeid. Een analyse door de SERV van die 44 procent lijkt haar zeer interessant. Gaat het om recurrente uitgaven, dan komen die elk jaar opnieuw in de begroting terecht. Zo'n analyse zou ook een antwoord kunnen geven op de vraag of dat plan is gebruikt om de uitgavendrift te kunnen voortzetten. Zij denkt dat dat zeker het geval is.

Wat het SGP betreft stelt de SERV de terechte vraag hoe België de budgettaire inspanning zal verdelen over de verschillende entiteiten en hoe de handhaving van die bindende afspraken zal worden afgedwongen. Zij verwijst naar het intern-Belgische akkoord over de verdeling van de RRF-middelen waarin ook geen bindende afspraken zijn gemaakt, noch sancties zijn voorzien en Vlaanderen dus het risico loopt grote bedragen te mislopen door andere Belgische entiteiten die nu hun beloften niet nakomen.

Anke Van dermeersch gaat ook in op de teruggevallen ontvangsten uit het verkooprecht. De SERV raamt de minderontvangsten op 432,8 miljoen euro voor 2023. De SERV duidde die daling voornamelijk door de daling met 10 procent van het aantal akten dat werd verleden. Uiteraard is dat verklaarbaar door de stijgende rente en de belastingverhoging op het verkooprecht van 10 naar 12 procent voor investeerders. Hier speelt volgens haar het effect van de laffercurve. Mensen zijn niet achterlijk.

De SERV merkt in zijn rapport ook op dat de VAK bij de BA 2023 met 1,25 miljard euro stijgen en de VEK met 227 miljoen euro. De SERV blijft over het waarom van die toename van de VAK op de vlakte, maar volgens het Vlaams Belang is die verklaarbaar voor de stijgende noden bij Lantis (Oosterweel). Bovendien wordt bij de begrotingsaanpassing 2023 523 miljoen euro aan middelen uit de provisies voor loonindexeringen omgezet in beleidskredieten zonder wijzigingen in het beleid. De spreker maakte daar bij de behandeling van de begrotingsaanpassing 2023 een opmerking over. Ze is verbaasd dat de SERV daar niet verder op ingaat in het voorliggende rapport hoewel dat uit tabel 8 van het rapport duidelijk af te leiden valt. Ze kwalificeert die werkwijze als zeer creatief begroten.

Wat Lantis betreft, is het lid van oordeel dat de instelling meer gebaat is met een kapitaalsinjectie dan met een achtergestelde lening omdat in 2035 door al die opgestapelde verliezen het geheel aan verliezen groter zal zijn dan het maatschappelijke kapitaal. Bovendien worden de ontvangsten uit tolheffingen veel te hoog ingeschat om al die kosten te recupereren en zijn die tolheffingen niet conform een Europese richtlijn ter zake. De huidige ramingen gaan uit van 80 procent ontvangsten uit vrachtverkeer en 18 procent uit autoverkeer, en bovendien werden de

toltarieven in de berekeningen al met 22,5 procent opgetrokken. De vraag is of het budgettaire plaatje nog realistisch is.

De SERV raamt in zijn rapport dat het vorderingensaldo in 2024 min 1,93 miljard euro zal bedragen omdat de ontvangsten uit het verkooprecht terugvallen. Dat schat de spreker anders in omdat door het mogelijk terugvallen van de inflatie de rente niet meer zal stijgen en de kopers opnieuw hun weg naar de vastgoedmarkt zullen vinden en zo een herstel van de markt zullen bewerkstelligen.

De SERV raamt dat het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap de komende jaren zal verbeteren om een drietal redenen: een aantrekkende economische groei vertaald in extra middelen via de BFW, meer gemeenschapsmiddelen via de BFW door demografische groei (jongeren en 80-plussers) en een verhoogd onderbenuttingspercentage op de uitgavenbegroting. Met andere woorden verbetert de Vlaamse begroting de facto door het betalen van hogere belastingen door de Vlamingen, en van goed bestuur is geen sprake. Er is dus nood aan bijsturing van het budgettaire beleid.

Positief is wel de introductie in de VCO van een aantal budgettaire instrumenten die er mee voor kunnen zorgen dat het budgettaire herstel kan worden aangevat. Daarin volgt ze minister Matthias Diependaele wel en de invoering van deze instrumenten steunt het Vlaams Belang dan ook voor de honderd procent.

4. Tussenkoms van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt stelt vast dat de SERV de groeiende onderbenutting in de begroting op de korrel neemt. Die onderbenutting stijgt met 222 miljoen euro in 2024. De SERV beveelt in zijn rapport aan dat het opportuun is die onderbenutting te documenteren. De spreker vraagt of de SERV de Vlaamse overheid in dat verband suggesties kan doen. Aan de minister stelt hij de vraag of die onderbenutting in zijn ogen in aanmerking komt om ander beleid te financieren?

Wat de berekening van de bruto-opcentiemen betreft, werden de laatste jaren vreemde schommelingen waargenomen in de resultaten; vandaar de vraag aan minister Matthias Diependaele of de methodologie aan herziening toe is.

5. Tussenkoms van Björn Rzoska

Björn Rzoska beveelt de minister aan meer aandacht te hebben voor de klimaatopwarming want bepaalde tussenkomsten voor de zomer en ook nu weer wijzen erop dat er collega's zijn die te lang in de zon hebben gezeten.

Het lid dankt de SERV voor het rapport 2024 en de update. Tegelijk wil hij ook de waarde van zulke rapporten enigszins relativeren door erop te wijzen dat het om voorspellingen gaat. Voor een minister bevoegd voor begroting zijn de voortdurende evoluerende voorspellingen een voortdurende zorg.

De spreker heeft twee vragen.

De eerste vraag sluit aan bij een vraag Philippe Muyters die peilde naar welke informatie bij de SERV ontbreekt om de rente-uitgaven beter te kunnen inschatten. Wat heeft de SERV aan extra informatie nodig?

Een tweede vraag betreft de analyse van de SERV over de uitvoering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Uit die analyse blijkt dat de SERV werkt met andere cijfers die licht afwijken van de cijfers die momenteel publiek zijn. Kan men de oorsprong van dat verschil zowel aan uitgaven- als aan inkomstenkant toelichten?

Verder begrijpt de spreker uit de uitleg dat de SERV in de analyse van de schuld geen rekening houdt met de uitvoering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. De SERV gaat ervan uit dat het laatste duidelijk wordt bij de publicatie van de meerjarenraming 2023-2028. Aan de minister stelt hij de vraag of in voornoemde meerjarenraming de impact van de uitvoering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht in de schuld zal opduiken omdat het tot op heden buiten de begrotingsdoelstelling werd gehouden. De minister heeft in het verleden ook altijd aangegeven dat uitgaven die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden wel degelijk in de uitgavenbegroting en de schuld zijn opgenomen.

6. Repliek van Erwin Eysackers

6.1. Raming van de rente-uitgaven

Een terugkerend item in de bespreking zijn de schuldevolutie en de evolutie van de rente-uitgaven, stelt *Erwin Eysackers*.

Uiteraard is de SERV op de hoogte van het rapport Kas-, schuld- en waarborgbeheer. De actualisering van de begroting, zoals opgemaakt door de SERV, sluit daar echter niet volledig bij aan. In de begrotingsdocumenten wordt bovendien tweemaal per jaar geraamd hoeveel kredieten moeten worden ingeschreven voor de rente-uitgaven. Niet alleen wordt daarbij rekening gehouden met de middelen die moeten worden geleend om het tekort te financieren, maar ook is van belang hoe de herfinancieringskalender eruitziet. Leningen die op eindvervaldag komen worden aan nieuwe voorwaarden gefinancierd. Om de rente-uitgaven correct te kunnen inschatten is die herfinancieringskalender ook nodig (wat komt wanneer op eindvervaldag en wordt al dan niet gefinancierd en tegen welke voorwaarden).

Het is voor de SERV moeilijk om de toelichting bij de begrotingsontwerpen en het rapport Kas-, schuld- en waarborgbeheer inhoudelijk aan elkaar te koppelen. De begrotingsuitvoering documenteert bijvoorbeeld het verschuiven van uitgaven in de tijd (naar voor of achter) door tegenvallende of beter dan verwachte ontvangsten die het moeilijk maken de financieringsbehoeften voorafgaand correct in te schatten.

De ramingen voor de rente-uitgaven in de meerjarenraming gebeuren in oktober terwijl het rapport Kas-, schuld- en waarborgbeheer de gegevens geeft van het jaar x-1 in mei van het jaar x. Uit ervaring merken we dan dat er een significant verschil zit op die ramingen en de uitvoeringen. De SERV roeit dus met de riemen die hij heeft.

De spreker suggereert een verdere uitdieping van het onderwerp in de algemene toelichting bij de begrotingsopmaak waar het verschil wordt uitgelegd tussen de berekening gebruikt bij de meerjarenraming en de begrotingsopmaak.

6.2. Impact Oosterweel en rentestijging op vorderingensaldo

Een tweede belangrijk element in de update die werd gegeven is het feit dat sommige belangrijke meeruitgaven niet werden meegerekend in het geraamde vorderingensaldo bij gebrek aan voldoende cijfers om die wijziging door te voeren. De spreker herinnert eraan dat hij er toen bij vermeldde dat daardoor het vorderingensaldo beter oogt dan het waarschijnlijk mag zijn. Zo heeft de SERV kennis van de beslissing van de Vlaamse Regering om iets meer dan 1 miljard euro VAK voor Oosterweel in te schrijven, maar de SERV heeft de betalingskalender niet. Allicht zal de SERV-raming van het vorderingensaldo voor de komende jaren dus te positief zijn. De cijfers die de SERV heeft verstrekt, zijn op basis van de data waarover hij beschikt.

6.3. Investeringsdefinitie

De SERV is blij met de beslissing om de definitie van investeringen waarover moet worden gerapporteerd aan het parlement te aligneren op de internationale standaarden ter zake en via een parlementair initiatief, op voorstel van de werkgroep Leesbaarheid van de begroting, te verankeren in een resolutie enerzijds en in het Reglement van het Vlaams Parlement (artikel 63/1, 4°, van het Reglement) anderzijds. De HRF heeft in een recent rapport dezelfde dubbele definitie voor investeringen gebruikt. Vlaanderen kan dus claimen dat het daartoe de inspiratiebron in geweest.

6.4. Bindende intra-Belgische afspraken

Wat de formulering betreft van door de SERV aanbevolen intra-Belgische afspraken om de begroting op het goede spoor te krijgen staat dat de afspraken bindend moeten zijn. De term sancties staat daar niet in. Die formulering kunnen alle leden van de SERV onderschrijven. De formulering is ook duidelijk genoeg om aan te geven dat de huidige werkwijze niet tot de beoogde resultaten leidt.

6.5. SERV-rapport over de Vlaamse fiscaliteit

De SERV heeft de ambitie om tegen het einde van dit jaar een rapport over de Vlaamse fiscaliteit te publiceren. Qua grootteorde zal dat lijken op het rapport 'BFW-overdrachten naar de gewesten en de gemeenschappen in de komende decennia. Een poging tot synthese' dat de SERV begin 2023 publiceerde. De commissie hield er een gedachtewisseling over (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1596/1).

6.6. Onderbenutting

De SERV heeft in zijn rapport de bestaande afspraken over onderbenutting toegepast. Dat wil zeggen dat grosso modo op de uitgaven van het jaar X het gemiddelde onderbenuttingspercentage wordt toegepast van de laatste twee jaar waarvoor het onderbenuttingspercentage definitief is. Dat heeft voor gevolg dat bij de begrotingsopmaak een ander cijfer wordt gebruikt dan bij de begrotingsaanpassing. In het rapport heeft de SERV aangegeven verbaasd te zijn over de hoogte van het meest recente onderbenuttingspercentage, maar de SERV heeft het wel consequent toegepast in zijn analyses op de meerjarenraming. Meer moet men daar niet achter zoeken.

6.7. Vlaamse Veerkracht

De vraag naar een verdere analyse van de 44 procent uitgaven voor Vlaamse Veerkracht die niet naar investeringen gaan, kan beantwoord worden met een verwijzing naar dia 12 die in de toelichting werd getoond. De tabel van de SERV is gebaseerd op de cijfers van de uitvoering 2022.

6.8. Oosterweel

Voor Oosterweel heeft er geen bijzondere analyse plaatsgevonden.

6.9. SERV-rapport over vijf jaar Vlaams begrotingsbeleid

Tot slot meldt de spreker dat de SERV in het voorjaar 2024 geen rapport zal publiceren over de evaluatie van de begrotingsopmaak 2024, maar wel een rapport voorbereidt over vijf jaar begrotingsbeleid tijdens de voorbije zittingsperiode en over welke uitdagingen er in de nieuwe zittingsperiode wachten. Het rapport zal iets later verschijnen dan normaal, maar ook ver genoeg van de verkiezingen van 9 juni 2024.

7. Repliek van Pim Verbunt

7.1. Bijkomende begrotingsinformatie

Voor de evolutie van de schuld en de rente-uitgaven dient de SERV zich grotendeels te steunen op de data in het rapport Kas-, schuld- en waarborgbeheer, stelt *Pim Verbunt*. Wat leesbaarheid betreft, is dat rapport nog voor verbetering vatbaar. Gezien het belang van de evolutie van de schuld en de rente-uitgaven verdienen die data ook een belangrijke plaats in de meerjarenraming.

Welke verduidelijkingen zou de SERV ter zake graag zien? Informatie over in welke beleidsdomeinen de rente-uitgaven of kapitaalsaflossingen op uitstaande schuld gebeuren is een voorbeeld.

Andere interessante informatie betreft de oorzaken van onderbenutting.

7.2. Verband tussen de laffercurve en de evolutie van de ontvangsten uit het verkooprecht

Het verband dat door Anke Van dermeersch wordt gelegd tussen de dalende inkomsten uit het verkooprecht en de laffercurve kan de SERV niet bevestigen.

7.3. Bruto-opcentiemen

Wat het debat over de bruto-opcentiemen betreft, onderstreept de SERV dat hij geen problemen heeft met de berekening van de bruto opcentiemen zoals de Vlaamse Regering die realiseert. De reële kasontvangsten worden immers gevolgd.

Wat de ESR-aanrekening betreft van de bruto-opcentiemen vult *Erwin Eysackers* aan dat daarover door het federale niveau wordt beslist. Voor de begroting volgt men de logica van de kasontvangsten (zowel op federaal als op Vlaams niveau). De HRF en de NBB publiceren in hun rapportering zowel de kaslogica als de ESR-benadering.

8. Repliek van Danny Van Assche

8.1. De waarde van voorspellingen

Björn Rzoska waarschuwde in zijn tussenkomst voor de waarde van voorspellingen. De geschiedenis leert, stelt *Danny Van Assche*, dat er vaak een groot verschil is tussen de voorspelling en de waargenomen realiteit. De SERV is zich daarvan bewust, wat in deze economisch onduidelijke tijden leidt tot 'enerzijds en anderzijds' en de aanbeveling tot voorzichtig begrotingsbeleid.

8.2. Onderbenutting

Onderbenutting mag niet als een passe-partout worden aangewend om de rekening op te smukken. Dat is verkeerd beleid. De SERV heeft op het einde van de vorige zittingsperiode voor dat fenomeen gewaarschuwd, want het gevolg ervan is immers dat beleidsruimte niet doelgericht wordt ingezet. Dat is momenteel ook niet het geval.

8.3. Loonkostenhandicap

De vraag van Philippe Muyters over de houding van de Vlaamse sociale partners over een nog niet gepubliceerd rapport van de CRB kan uiteraard nog niet beantwoord worden. Wel is het duidelijk dat de door de CRB berekenende verslechtering van de loonkostenhandicap eind 2022 met 4,6 procent, ondertussen teruggebracht

is tot 2 procent door hogere dan verwachte loonakkoorden in de buurlanden. De loonkostenhandicap blijft dus verslechteren maar minder dan gevreesd. Omdat de inflatie in België nog niet onder controle is, blijft waakzaamheid geboden want de automatische indexering die zal blijven vertalen in loonsverhogingen.

8.4. Bindende intra-Belgische afspraken over het gezamenlijke begrotingsbeleid

Wat de interfederale afspraken betreft, is het onder meer afwachten wat Europa tegen het eind van het jaar zal beslissen over de aanpassing van de regels van het SGP. Het is niet omdat de SERV niet pleit voor sancties dat Europa geen sancties zou kunnen opleggen aan België. De SERV heeft dit voorjaar een advies uitgebracht met een pleidooi voor meer samenwerking binnen België. We zijn in dit land tot elkaar veroordeeld. In heel wat beleidsdomeinen zoals mobiliteit, arbeidsmarkt, energie en ook schuld en begroting hebben alle entiteiten er belang bij samen te werken. De SERV roept op om dat zo consequent mogelijk te doen.

8.5. Dankwoord

Tot slot bedankt Danny Van Assche alle SERV-medewerkers die aan dit rapport hebben meegewerkt. Hij stelt ook vast dat dit werk door de commissieleden sterk wordt gewaardeerd.

9. Repliek van minister Matthias Diependaele

9.1. Rente-uitgaven

Op de vraag van Maurits Vande Reyde naar meer informatie over schuldevolutie en rente-uitgaven antwoordt minister *Matthias Diependaele* dat dat niet zo eenvoudig is omdat bijvoorbeeld voorspellen hoe de rente zal evolueren altijd koffiedik kijken zal blijven.

De minister verwijst ook naar de intentie van deze commissie om op 26 september 2023 van gedachten te wisselen met de leden van het schulddcomité van de Vlaamse Gemeenschap. Het schulddcomité adviseert de minister van Financiën en Begroting op strategisch niveau en kan meer technische uitleg en inzichten verschaffen.

Informatie die wel kan worden verstrekt is welke parameters werden gebruikt om de rente-uitgaven in de begroting 2024 en de meerjarenraming te berekenen. Daarnaast blijft het rapport Kas-, schuld- en waarborgbeheer een zeer interessant rapport. Daarin is zelfs een sensitiviteitsanalyse opgenomen die aangeeft wat er bijvoorbeeld zou gebeuren als de rente met 1 procent zou wijzigen.

Ondanks de evolutie op de financiële markten blijft het schuld papier van de Vlaamse overheid erg gegeerd stelt de minister. Op de dag van de vergadering leent de Vlaamse overheid aan 3,66 procent en 4 procent op lange termijn (respectievelijk op negen en negentien jaar).

9.2. Onderbenutting

Wat de onderbenutting betreft zou de minister ook liever alle uitgavenkredieten volledig benut zien worden zodat de zo vrijgekomen middelen aan andere beleidsinitiatieven zouden kunnen worden besteed. De realiteit is echter dat dat in de praktijk onmogelijk is. Bij openbare werken bijvoorbeeld speelt de vergunningenproblematiek.

Het onderbenuttingspercentage meenemen in de berekening van de raming van het vorderingensaldo is dan ook een daad van goed bestuur en helemaal geen

passe-partout zoals door Anke Van dermeersch wordt beweerd. Het onderbenuttingspercentage niet meenemen in de raming van het vorderingensaldo zou ertoe leiden dat men de vorderingensaldi systematisch onderschat.

Het zou er ook toe leiden dat men 2,4 procent (het huidige onderbenuttingspercentage) of meer dan 1 miljard euro op de begroting zou moeten besparen om de norm te halen. Waar Anke Van dermeersch dat bedrag wil weghalen benieuwt de minister. Het is dus een foute voorstelling van zaken.

Toen Philippe Muyters minister van Financiën en Begroting was, is na een parlementair debat over een mogelijke arbitraire keuze van de hoogte van het percentage overgegaan tot een objectivering door af te spreken dat het gemiddelde zou worden genomen van de reële percentages van de laatste twee gekende uitvoeringsrekeningen. Die regeling kwam tot stand in overleg met het Rekenhof en wordt nog altijd gehanteerd.

Bij het begin van deze zittingsperiode werden veel nieuwe initiatieven opgestart waarbij de Vlaamse Regering een hogere onderbenutting in rekening bracht. Bij de rapportering over de rekening bleek die inschatting van de regering helemaal te kloppen.

Een vergelijkbaar fenomeen doet zich voor bij de uitvoering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht waar het ook om een vorm van nieuw beleid gaat. In de regel vordert dat trager maar de uitvoering van dit plan zorgt ook voor een dermate werkbelasting dat de uitvoering van het klassieke beleid er ook onder lijdt.

9.3. De ziekenhuisfactuur en de Vlaamse schuldnorm

Dat Vlaanderen bij de berekening van zijn schuldratio (om te toetsen of het zijn schuldnorm respecteert) de ziekenhuisfactuur tussen haakjes plaatst of niet meetelt is helemaal niet abnormaal. Naast de Vlaamse Regering en de SERV doet ook het INR dat. De Vlaamse Regering moet de werkwijze van het INR ter zake volgen.

De minister erkent dat de verhouding schuld Vlaamse Gemeenschap/ontvangsten Vlaamse Gemeenschap boven de schuldnorm van 65 procent uitkomt maar hij ontkent dat de Vlaamse Regering niet heeft ingegrepen. Daardoor is de overschrijding een stuk lager dan vroeger werd voorspeld en dat in een periode met de coronanen de Oekraïne-crisis.

9.4. Samenwerkingsakkoord over de RRF-middelen

Wat de uitvoering van het samenwerkingsakkoord over de RRF-middelen betreft, ontkent de minister nogmaals dat Vlaanderen het slachtoffer zou worden van het niet-nakomen van Europese mijlpalen door andere Belgische entiteiten. Artikel 10 en 11 van het samenwerkingsakkoord bepalen uitdrukkelijk dat de entiteit die bepaalde mijlpalen niet haalt, opdraait voor de vermindering van de relancemiddelen die daar het gevolg zouden van zijn.

9.5. Vastgoedmarkt en laffercurve

De stelling van Anke Van dermeersch als zou de laffercurve de oorzaak zijn van het stilvallen van de vastgoedmarkt lijkt de minister weinig waarschijnlijk. Technisch gezien speelt de laffercurve altijd, maar een verband zoals Anke Van dermeersch aangeeft noemt de minister belachelijk. Het belastingnadeel weegt veel minder zwaar dan de rentestijging. De hervorming van het verkooprecht voorzag overigens twee bewegingen die elkaar budgettair moesten opheffen. Zo moest de verlaging van zes naar 3 procent voor de eerste woning gefinancierd worden door de verhoging van 10 naar 12 procent voor investeerders. De hervorming had

uitdrukkelijk tot doel de gezinnen die op zoek zijn naar een eerste woning een sterkere positie te geven op de vastgoedmarkt.

9.6. Creatief boekhouden

De verwijten van Anke Van dermeersch als zou de Vlaamse Regering aan creatief boekhouden doen, laat de minister voor haar rekening. De cijfers van de Vlaamse Regering worden bevestigd door de SERV waarbij de SERV een begroting in evenwicht mogelijk acht vanaf 2026 en de Vlaamse Regering vanaf 2027.

9.7. Aanrekening uitgaven relanceplan Vlaams Veerkracht

Alle uitgaven in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht zijn opgenomen in de schuld en het vorderingensaldo, antwoordt de minister op een vraag van Björn Rzoska. Oosterweel en relance-uitgaven worden uit de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse Regering gehouden maar niet uit de officiële cijfers.

9.8. Ramen bruto-opcentiemen

Wat de methodologie betreft om de bruto-opcentiemen te ramen, een vraag van Thijs Verbeurgt, verzekert de minister dat dat correct gebeurt. De Vlaamse Regering raamt die op basis van de groei- en inflatieprognoses en de bevolkingsevolutie.

Maar wettelijk (BFW) is de Vlaamse Regering verplicht om in haar begroting de cijfers in te schrijven die de FOD Financiën raamt. Bij de begrotingsaanpassing raamt de FOD Financiën opnieuw en past ze de maandelijkse doorstortingen als gevolg ervan aan. Daarna volgt een afrekening.

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Philippe MUYTERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BA	begrotingsaanpassing
bbp	bruto binnenlands product
BFW	Bijzondere Financieringswet
BO	begrotingsopmaak
CRB	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
FPB	Federaal Planbureau
HRF	Hoge Raad van Financiën
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
Lantis	Leefbaar Antwerpen door Innovatie en Samenwerken
NBB	Nationale Bank van België
RRF	Recovery and Resilience Facility
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SGP	stabiliteits- en groeipact
VAK	vastleggingskrediet
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VEK	vereffeningskrediet